

מפתח

5	מבוא
9	אם ייתקע שופר
17	דבש תחת לשונך
23	מארש של ניצחון
29	ולקחתם לכם
35	עבודת הנענועים
41	אתה הראית לדעת
49	רעווא דכל רעווין
55	צידה לדרך
61	משכני אחריו נרוצה
67	כל עבדי המלך
73	שאלה ישירה
79	שידור פתאומי
85	הספר היקר ביותר
91	קול ביער אנוכי שומע
97	בכי מרטי
103	כי בשמחה תצאו
109	אישור לא שגרת
115	דנפק מפומיה דרבי

121	אין שמחה כהתרת הספקות
127	פה אל פה אדבר
133	וכאן הבן שואל
139	והריקותי לכם ברכה
145	וישם לך שלום
151	עין בעין
157	דיבור המתחיל
163	ואהיה אצלו שעשועים
169	לא יום ולא לילה
175	אֶבֶל יחיד
181	ישראל ומלכא בלחודוהי
187	הנפש נתון לך
193	מרתון של קרושה

נפשי תערוג

מבוא

קוטביות ניגודית מאפיינת את השוני הקיים בין הלחן החב"די למילים "כאיל תערוג על אפיקי מים כן נפשי תערוג אליך אלוקים" (תהילים מב, ב) ובין השירים הרבים המוכרים המתייחסים לאותן מילות ערגה וכיסופים של דוד המלך. השירים כולם נפתחים בפסטורליות ההולמת את דימוי האייל הניצב על אפיקי המים, שבאמצעותה מומחשת ערגת הנפש, ואט אט עולים בסולם אל הכמיהה הקולנית. הניגון החב"די הפוך בתכלית. הוא נפתח בזעקה, בסולם גבוה, ואילו בפסוק הבא, "מתי אבוא ואֶרְאֶה פני אלוקים", הוא משתפל ויורד, מתחנן ותובע.

התנועה ההפוכה הזאת מגלמת את הלך הרוח החב"די בעת התעוררות כיסופי הנפש. התשוקה הגדולה לרגע של התגלות מוצאת תחילה את ביטויה בזעקה מעומק הלב. אין לה הקרמה או מבוא המוצאים את ביטוים בשיר. די בהתבוננות, בהישענות לאחור, כדי להיזכר במראות ימי קדם וכדי שמיתרי הקול ירעדו ויביעו את נימי הנפש המתוחים. אבל החכמה, הבינה והדעת אינן אומרות די בזעקה ומרירות. השלב הבא התובע כלפי שמיא מופנה בו זמנית גם אל חדרי הלב, אל כל החושים והמידות: מתי אבוא ואֶרְאֶה.

קל לספוק כפיים, למרר בבכי ולהגיע להתעוררות עזה - אבל זו יכולה לחלוף כלא הייתה. גרוע מכך: סערת הנפש מקבלת רוגע אחרי ההשתפכות, והעיסוק בזוטות ובדברים של מה בכך שב וגודש את הסאה. אורות דתוהו בכלים דתיקון, דרש הרבי כשביקש מכולם, באותה שיחת קודש נודעת של כ"ח בניסן תנש"א: "עשו כל אשר ביכולתכם להביא את המשיח".

הספר הנוכחי מכיל תיאורים אותנטיים של רגעים רבים ומגוונים ובעיקר בלתי נשכחים במחיצת הרבי מליובאוויטש זי"ע. כמי שזכה לשהות אצל הרבי כמה פעמים בימי נעוריו וכמי שמאז שאני זוכר את עצמי היה התיאור המילולי בן לווייתי הקבוע, אין בצקלוני ולו רגע אחד שעליו אני יכול לומר שהוא בגדר נשכח. אין ולא היה רגע אחד דל במחיצת הרבי. לא רק בפעמים שבהן זכיתי לשוחח עם הרבי, אף לא בפעמים שבהן התברכתי מפיו כשעברתי על פניו עם עוד אלפים רבים בכל אחת מההזדמנויות הרבות. גם ברגעים רבים מספור שבהם לא הייתי אלא אחד מני רבים שגדשו את בית מדרשו, אצרתי בתודעתי אינספור חוויות שער עצם היום הזה מעניקות לי כוחות ותעצומות נפש עד בלי די. כמה עשרות מהרגעים הללו באים לידי ביטוי בפרקי הספר הנוכחי.

חלק ניכר מהדברים ראה אור בעבר, חלקם בסדרת מאמרים שפרסמתי בשבועון 'כפר חב"ד' (בשנת תשנ"ו) וחלקם בספר שיצא לאור (בשנת תשנ"ט) ונשא את השם 'שאמיל', על שם ניגון הגעגועים שלימד הרבי את עדת החסידים בשמחת תורה תשי"ט. עם זאת, שוני גדול ומהותי יש בפרקי הספר על פני מהדורותיהם הקודמות.

פרט לחלוף הזמן שהשביח את הניסוח (אין בנמצא מי שכתיבתו לא משתבחת עם השנים, בייחוד אם זה עיסוקו לילה ויום), בניגוד לקו המריר שאפיין את החיבורים האמורים, בהתאם לעיתוי ולתצורת הופעתם, בזאת הפעם חותרים אופי התיאור ותכליתו להתרוממות

הנפש, להתעלות ולחיזוק ההתקשרות לרבי וההליכה באורחותיו. כי זו התנועה המתבקשת למקרא תיאורי רגעים נעלים ונשגבים אלו.

לו הצלחתי בכך - היה זה שכרי.

ספר זה לא יכול היה לראות אור אלמלא יוזמתו ומרצו של איש אשר רוח בו, ידיד נפשי, הרב משה שילת הי"ו, אשר מנצח על שורה רחבה של מפעלים ופעולות לחיזוק ההתקשרות לרבי ולהגדלת תורת החסידות והאדרתה. יהי רצון שתמשיך לשרות הברכה בכל עמלו.

לבי מלא הוקרה והכרת הטוב לרעייתי היקרה העומדת לימיני בכל עת בסבלנות ובמסירות אין קץ. מי ייתן ונזכה לגדל בבריאות ובנחת את ילדינו האהובים כחסידים, יראי שמים ולמדנים, כרצון קודשו ולנחת רוחו של הרבי.

בנימין ליפקין

אם ייתקע שופר

שאגת "אמן" הכובשת את כל חלל בית המדרש, מקצה אל קצה, מבשרת כי זה עתה סיים בעל התפילה את אמירת "ישתבח". אין דינה של תפילת ראש השנה בכל בית כנסת ובכל קהילה, שבה כל מתפלל מטה אוזנו לנעימת "המלך" של בעל השחרית המיטיב את סלסוליו בעודו מרים קולו - לתפילת ראש השנה במחיצת הרבי. יהיו בעלי התפילה מעולים בקולם ובנעימתם ככל שיהיו - כאן, בבוקר הזה, בוקר יומה הראשון של השנה החדשה המתרגשת ובאה עלינו, נתונות העיניים וכרויות האוזניים אל מקום אחד: בימת הקריאה שעליה יתייצב הרבי במלוא הדר גאונו ויתקע בשופר.

לא רק העיניים והאוזניים כמו מכינות עצמן למעמד הנשגב של קבלת המלכות, הגוף כולו נתון בתוך הוויה זו. חלל הקרקע שבין מרכז האולם ובין הבימה הוא המקום הדחוס ביותר בשעה זאת. הלחץ הגדול הוליד את שמו אשר ייקרא לו בפי הבחורים הדחוסים בו: מכבסה. זה שמו לדור ודור. אם נקלעת ל-770 ואינך יודע מכבסה מה היא ומה טיבה, אות היא לכך כי זר הנך ולא זכית להיות במקום הקדוש בעת שיא השיאים של תקיעת שופר.

עדות מצמררת שמעתי פעם מפי אדם שהוא עצמו היה בעל המעשה, אשר נכנס ליחידות וביקש בפתק שהגיש לרבי תיקון על חטאת נעורים. פניו הקדושות של הרבי הרצינו שעה שמפיו הקדוש

יצאו המילים שתוכנן הוא: אם רוצה בתיקון, ילך אצל הבחורים במקום שבו יש את שיא הרוחק, בעת תקיעות ראש השנה, ויידחף ויידחס ויילחץ ויזיע שם. זה יהיה התיקון שלו.

אותו חסיד סיפר לי כי באותה שנה, במוצאי ראש השנה, בעת מעמד כוס של ברכה, בשנייה שבה התייצב בין אלפי העוברים מול פני הקודש, בעודו מגיש לרבי את הכוסית שבידו שלתוכה ימזוג הרבי יין – העניק לו הרבי לפתע חיוך רחב של קורת רוח נדירה. "באותה שעה", שח לי אותו חסיד, "נעשה בשרי חידודין חידודין וידעתי כי התיקון שלי התקבל".

שורות שורות של מקומות קבועים ממלאות את האזור הצמוד ביותר אל הבימה. השורות בנויות בצורה אנכית, וכל בעל מקום קבוע יודע היטב את מיקומו לפי המשבצת המיוחדת השמורה לו. לי, למשל, הורישו אחיי חזקה של מקום. ידעתי כי אני עומד בטור הרביעי משמאל הבימה – לרוחב, ולאורך – שלישי מהבימה.

גם בעלי המקומות הקבועים מתייצבים כאן בשעת בוקר מוקדמת, זמן רב לפני תחילת התפילה. איש אינו יכול לערוב להם כי סמוך לשעת התקיעות יוכלו לפלס דרך אל מקומם. המקומות הקבועים נשמרים עד כעשרה מקומות מהבימה. מכאן ואילך, המכבסה פועלת במלוא הקיטור.

מי שמבקש מוחשיות לגודל הרוחק שבו כולם מצויים, כולל בעלי המקומות הקבועים – שבשביל מי שלא חווה זאת עלולים להיחשב כבעלי פריבילגיה מבחינת הנוחות של מעמדם – יחשוב רק על כך שכדי לשמור על איזון המקום, התפילה כולה מתנהלת כשפני המתפללים הנדחקים לעבר הבימה. רק כשבאה שעת שמונה עשרה קופצים כולם, במאמצי-על, בכיוון של מאה ושמונים מעלות, כשפניהם לעבר המזרח.

עם תום הברכות שלאחר ההפטרה מגיע הלחץ אל שיאו. דומה שגם מחט לא תוכל לחדור עתה אל תוך חומת האדם הנדחקת מול הבימה, תוך כדי מאמצי-על קולקטיביים להיטיב ראות ולשמור על שיווי משקל.

הבימה צפופה בגבאים, זקני אנ"ש ועוד מיוחסים. במרכזה ניצב הרבי. על פניו הקדושות נסוך מבע רציני, שעה שבשתי ידיו הקדושות הוא מרים את הטלית ומכסה בה את כולו. הרבי רכון עתה על השופר, על המטפחות ועל חבילות הפ"נים ("פדיון נפש" - מכתבי בקשה לברכה שנשלחים אל הרבי לקראת ראש השנה מכל העולם) העטופות בנייר חום עבה כשהן כרוכות וחתומות.

המעמד הזה נמשך דקות אחדות, בעוד דממת קודש שולטת על כל חללו של בית המדרש השרוי עתה כולו בציפייה דרוכה לשמע קולו של הרבי.

תזזית כלשהי נראית בטלית המכוסה. פניו הקדושות של הרבי מתגלות. מאוימות. הרבי מתאמץ להסדיר את הטלית על שתי כתפיו. עתה נראות פניו הקדושות. עיניו הקדושות אדומות.

והקול, קולו של הרבי, בוקע לראשונה בטון של הכרזה: "למנצח לבני קורח מזמור". שבע פעמים של אמירת "למנצח" כובשת את חלל בית המדרש. שוב מכסה הרבי את פניו הקדושות בטלית. איש אינו יכול לדעת את אשר מתחולל עתה מבעד לטלית.

שניות אחדות לאחר שנראה כי אחרון המתפללים סיים את אמירתו, מרים הרבי את ראשו הקדוש ומסדיר את טליתו. אצבעו הקדושה נתונה בסידור, שעה שמפיו הקדוש יוצאת ההכרזה, בניגון הידוע, בטון מתמשך: "מן המצר קראתי יי-ה, ענני במרחב יי-ה". והקהל, באותו ניגון, חוזר באמירתו פסוק בפסוק על פסוקי קר"ע שט"ן.

בשנים האחרונות, בהגיע הרבי לפסוק "ערוב עבדך לטוב", מטה היה הקהל את אוזנו באופן מיוחד. איש אינו יכול למחות מזיכרונו את הצורה שבה אמר הרבי את הפסוק בראש השנה תשמ"ח, השנה שבה, בכ"ב בשבט, נסתלקה הרבנית הצדקנית ע"ה. בהגיעו למילים "אל יעשקוני זדים", הרחיב הרבי את המילה "אל" וכמו כפל אותה, בטון מתמשך, אשר רק לימים הבינו את פשרו.

בטון מעט נמוך יותר, באוקטבה או שתיים, משמיע הרבי את הברכות. רק במילים "לשמוע קול שופר" ו"לזמן הזה" - עולה הטון ומתעצם עד שהוא עובר את עוצמת הטון שבו נאמרו הפסוקים.

רגע השיא מתרחש עתה. הרבי נוטל בימין קודשו את השופר. ידו השמאלית מושפלת ואין הוא מניחה על פיו הקדוש. בעל הקורא, הרב שוסטרמן, הוא המצביע על פני סידורו של הרבי בכל תקיעה ותקיעה. והרבי פותח בתקיעה.

רק ברגעים אלו נתפסת לראשונה מוחשיות מהותן של התקיעות שהן כנגד בכייה ויבבה. לא תשמע בתקיעותיו של הרבי קול צלול שזוהו בעוצמתו לניגון חצוצרה. אף לא נעימה שעשויה להטעות את שומעה בכלי שממנו הופקה. כאן מופיע שיא ההתגלמות של התקיעות כמו שהן אמורות להיות.

לרגע אחד יהיו אלה אך ורק נשיפות, מבלי שקול של ממש יתלווה אליהן. לרגע אחד יהיה זה קול שבור ורצוף, שנגינתו תואמת לחלוטין את אופי מהות התקיעה, השברים והתרועה, אך הוא עצמו נשמע כמו יללה מרוסקת. חרס הנשבר.

"אם ייתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו" - על מה נאמרו מילים אלה אם לא על כפי התקיעות של הרבי, אשר ניתן לקבוע בוודאות כי מי שלא זכה לשומען לעולם לא יוכל להבין באמת את פשר הנאמר במקורותינו על בכיית היבבה שכל אחת מהתקיעות אמורה לסמל?

במילים "ובכן יהי רצון" שוב מכסה הרבי את פניו הקדושות לשהות קלה, זהה במועדה לזו של ה"יתוודה בלחש" שלאחר כל קבוצת תקיעות. ואז, שוב נשמע קולו של הרבי, הפעם בטון הולך וגבוה, הולך וגבוה. "אשרי העיים יודעי תרועה, ה' באור פניך יהלכון". והקהל, באותו ניגון, בנימת שאגה, חוזר על הפסוק, כמו על שני הפסוקים הבאים בעקבותיו.

הלחץ בא אל שיאו שעה שנוצר השביל האנושי שבחסותו עושה הרבי את דרכו מהבימה אל בימת התפילה בכותל המזרח. עכשיו כאילו מחדש נפתח לחץ הדוחק, אם כי הוא מאופיין עתה בהיסטריה בלתי נשלטת.

זה השלב שבו, על פי הנאמר בשולחן ערוך, מחזיר בעל התקיעה את פניו כלפי הקהל כולו. במילים קצרות יותר זה קרוי בפי החסידים "החזרת פנים".

הרבי ניצב כשגבו אל הסטנדר ופניו אל הקהל, ובמבטו הקדוש נסקר, לאורך ולרוחב, בית המדרש כולו על כל הנפש החיה שנמצאת בו. מי שלא מגלה תושייה יחמיץ את הרגע הזה, שאינו אורך זמן רב אלא שניות אחדות של הוד נורא, שרק מי שצפה בו מסוגל לקלוט את עוצמתו.

וגם אם לא אזכה שוב לעמוד במקום הקבוע; וגם אם לא אצליח לראות את פני הקודש בלבת אש; וגם אם לא אוכל לקלוט כל אחד משברי השברים; וגם אם לא אספיק להתרומם ולחזות בהחזרת הפנים; וגם אם אדחק, מרוב הדוחק, אל מאחורי הבימה, מקום שבו ניצבים, בעודם מסתפקים בשמיעה בלבד, בלי ראייה, רק בני שכבת הגיל המבוגר שאינם מסוגלים להידחס בין הצעירים; וגם אם אזדקק לעמוד לשם כך על רגל אחת בעוד הרגל האחרת תהיה מונפת

באוויר, רמוסה בידי המון אדם - צמאה נפשי לשוב אל אותה שעה,
שבה יישוב ויישמע אותו קול רם ומתנשא, קורע שחקים, בהכריזו:
"והגיענו לזמן הזה-ה-ה".